Tabiatı Ve Çevreyi Koruma İslâmi Bir Görevdir
Gönderen Kadir Hatipoglu - Haziran 01 2022 03:00:00

              Yüce Allah her şeyi yerli yerince yaratmıştır. Kâinatta fevkalade bir düzen, ahenk ve denge vardır. İnsana düşen kâinattaki bu eşsiz düzeni, ahengi ve dengeyi korumak, bunları bozacak ve tahrip edecek tutum ve davranışlardan sakınmaktır.
         Kainattaki bu eşsiz düzeni Yüce Rabbimiz Kur’an-ı Kerim’de şöyle belirtir:
اِنَّا كُلَّ
شَىْءٍ
خَلَقْنَاهُ
بِقَدَرٍ “Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye, bir düzen ve plana göre yarattık.”(1).
وَاْلاَرْضَ
مَدَدْنَاهَ&#15
75;
وَاَلْقَيْن&#16
14;ا فِيهَا
رَوَاسِىَ
وَاَنْبَتْن&#16
14;ا فِيهَا مِنْ
كُلِّ شَىْءٍ
مَوْزُونٍ-
وَاِنْ مِنْ
شَىْءٍ
اِلاَّ
عِنْدَنَا
خَزَائِنُهُ
وَمَا
نُنَزِّلُهُ
اِلاَّ
بِقَدَرٍ
مَعْلُومٍ-
وَاَرْسَلْن&#16
14;ا الرِّيَاحَ
لَوَاقِحَ
فَاَنْزَلْن&#16
14;ا مِنَ
السَّمَاءِ
مَاءً
فَاَسْقَيْن&#16
14;اكُمُوهُ
وَمَا
اَنْتُمْ

لَهُ
بِخَازِنِين&#16
14; “Yeryüzünü düzgün bir şekilde yarattık. Oraya sağlam
dağlar yerleştirdik. Orada herşeyi belli bir ölçüde bitirdik. Orada sizin için
ve rızıklarını sizin vermedikleriniz için geçim yolları yarattık. Her şeyin hazinesi
bizim katımızdadır. Biz onlardan ancak belli ölçülerde veririz.”(2
وَالسَّمَآء&#16
14; رَفَعَهَا
وَوَضَعَ
الْمِيزَانَ-
اَلاَّ
تَطْغَوْا
فِى
الْمِيزَانِ-
وَاَقِيمُوا
الْوَزْنَ
بِالْقِسْطِ
وَلاَ
تُخْسِرُوا
الْمِيزَانَ
 “Allah göğü yükseltti ve ölçüyü ortaya
koydu. Ölçüde aşırı gidip dengeyi bozmayın. Tartıyı adaletle yapın, teraziyi
eksik tutmayın.”(3).   Çevreyi kirletip
evrenin düzenini ve dengesini bozan insanoğludur. İnsan yaratıkların en şereflisidir, eskilerin
ifadesiyle eşref-i mahlûkâttır. Gökler, yer ve bunlar arasında bulunan her şey
insan için yaratılmıştır. Bu husus Kur’an-ı Kerim’de çeşitli âyet-i
kerimelerde şöyle belirtilir: اَلَمْ
تَرَوْا
اَنَّ اللهَ
سَخَّرَ
لَكُمْ مَا
فِى
السَّمَوَات&#16
16; وَمَا فِى
اْلاَرْضِ
وَاَسْبَغَ
عَلَيْكُمْ
نِعَمَهُ
ظَاهِرَةً
وَبَاطِنَةً
وَمِنَ
النَّاسِ
مَنْ
يُجَادِلُ
فِى اللهِ
بِغَيْرِ
عِلْمٍ وَلاَ
هُدًى وَلاَ

كِتَابٍ
مُنِيرٍ “Görmüyor musunuz ki Allah göklerde ve yerde bulunan şeyleri size boyun eğdirdi. Üzerinizdeki nimetlerini açık ve gizli olarak tamamlayıp bol bol verdi.”(4).
اَللهُ
الَّذِى
سَخَّرَ
لَكُمُ
الْبَحْرَ
لِتَجْرِىَ
الْفُلْكُ
فِيهِ
بِاَمْرِهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ
فَضْلِهِ
 وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ-
وَسَخَّرَ
لَكُمْ مَا
فِى
السَّمَوَاتِ وَمَا فِى
اْلاَرْضِ
جَمِيعًا
مِنْهُ اِنَّ
فِى ذَلِكَ
لاَيَاتٍ
لِقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ “Gemiler, emriyle içinde akıp gitsin, siz de lütfundan nasibinizi arayasınız ve şükredesiniz diye denizleri sizin hizmetinize veren Allah’tır. O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendi tarafından sizin hizmetinize vermiştir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir kavim için nice ibretler vardır.”(5).
اَللهُ
الَّذِى
خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَاْلاَرْضَ
وَاَنْزَلَ
مِنَ
السَّمَاءِ
مَاءً
فَاَخْرَجَ
بِهِ مِنَ
الثَّمَرَاتِ رِزْقًا

لَكُمْ
وَسَخَّرَ
لَكُمُ
الْفُلْكَ
لِتَجْرِىَ
فِى
الْبَحْرِ
بِاَمْرِهِ
وَسَخَّرَ
لَكُمُ
اْلاَنْهَارَ- وَسَخَّرَ
لَكُمُ
الشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ
دَائِبَيْنِ
وَسَخَّرَ
لَكُمُ
اللَّيْلَ
وَالنَّهَارَ “Gökleri ve yeri yaratan, gökten su indirip onunla size rızık olarak çeşitli ürünler çıkaran, buyruğu ile denizde akıp gitmesi için gemileri emrinize veren, ırmakları hizmetinize hazırlayan Allah’tır. Size devamlı faydası olan güneşi ve ayı hizmetinize veren, gece ile gündüzü de size hizmet ettiren yine Allah’tır.”(6).   هُوَ
الَّذِى
اَنْزَلَ
مِنَ
السَّمَاءِ
مَاءً لَكُمْ
مِنْهُ
شَرَابٌ
وَمِنْهُ
شَجَرٌ فِيهِ
تُسِيمُونَ-
يُنْبِتُ
لَكُمْ بِهِ
الزَّرْعَ
وَالزَّيْتُونَ
وَالنَّخِيلَ
وَاْلاَعْنَابَ وَمِنْ
كُلِّ
الثَّمَرَاتِ اِنَّ فِى
ذَلِكَ

لاَيَةً
لِقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ “Sizin için gökten su indiren Allah’tır. O sudan içersiniz, hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler de onunla biter. Allah onunla sizin için ekin, zeytin, hurma, üzümler ve her çeşit meyvelerden bitirir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir kavim için büyük bir ibret vardır.”(7).   Görüldüğü gibi gökler, yeryüzü, denizler, güneş, ay, gece, gündüz, yeryüzünde biten ekinler, zeytin, hurma, üzümler ve her çeşit meyve ve bitkiler insanlar için yaratılmıştır. İnsanoğlu, emrine sunulan bu nimetlerden ancak çevreyi koruyarak istifade edebilir, çevreyi kirleterek, tahrip ederek istifade edemez.   Çevre   Çevre geniş kapsamlı bir kelimedir. Çevre denilince ilk akla gelen canlı ve cansız varlıklarıyla insanı kuşatan tabii ortamdır. İçerisinde yaşadığımız mesken, meskenimizi çevreleyen avlu, bahçe, cadde ve sokaklar, etrafımızda bulunan dağlar, denizler, ovalar, dünyamızı kuşatan atmosfer… Evet, bütün bunlar çevre kavramının içerisine girer, çevrenin birer parçasıdır. Günümüzde bütün dünyada gündemde olup üzerinde çok konuşulan ve insanoğlunu rahatsız eden en önemli sorunlardan biri de çevre kirliliğidir.   Nedir çevre kirliliği? İçerisinde yaşadığımız tabiatın, tabii çevrenin dengesinin çevreden katılan birtakım maddelerle bozulması; hava, toprak ve suların kirlenmesi, insan ve diğer canlılar için zararlı hale gelmesidir. Çevre kirliliğinin önlenmesi ve temiz bir çevreye sahip olunması insanlık için, hatta bütün canlılar ve dünyamız için hayat önem arz etmektedir. Zira insanoğlu çevre ile içicedir. Çevremizi iyi korumadığımız zaman hayatımızı sıhhat ve afiyet içerisinde devam ettirmemiz zorlaşır.   Çevreyi insanlar kirletmektedir. Dünyamızdaki ve denizlerdeki kirlenme ve bozulmanın sebebi insanlardır. Buna Kur’an-ı Kerim’de şöyle işaret edilir:
ظَهَرَ
الْفَسَادُ
فِى الْبَرِّ
وَالْبَحْرِ
بِمَا
كَسَبَتْ
اَيْدِى
النَّاسِ
لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ
الَّذِى
عَمِلُوا
لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ
  “İnsanların kendi elleriyle kazandıkları yüzünden karada ve denizde bozulmalar ortayaçıktı.”(8).   Güzel bir çevre denilince akla iki şey gelir. Bunlardan biri temizlik, diğeri de yeşilliktir. Yüce dinimiz ikisine de büyük önem vermektedir.   Temizlik

        İslam dininin en bariz vasıflarından biri de temizliğe büyük önem vermesidir. Gerçekten yüce dinimiz İslâmiyet maddi ve manevi temizliğe büyük önem verir. Öyle ki temizliği imandan kabul eder. Müslüman’ın her bakımdan içinin ve dışının,elbisesinin ve etrafının, evinin ve sokağının temiz olmasını ister. İslam dini kadar temizliğe önem veren hiç bir din yoktur.   Kur’an-ı Kerim’de: اِنَّ اللهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ “Şüphe yok ki Allah tevbe edenleri ve temizliğe dikkat edenleri sever.”(9). buyrulmuştur.   Vahyin ilk yıllarında inen Müddessir sûresinin baş tarafında Peygamber Efendimize hitaben şöyle buyurulur: - يَآاَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ- قُمْ فَاَنْذِرْ- وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ- وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ- وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ “Ey örtüsüne bürünen peygamber! Kalk insanları uyar. Sadece Rabbini yücelt ve elbiseni temiz tut. Azaba götüren kötü şeylerden sakın.”(10). Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’de hadis-i şeriflerinde: ﺍﻟﻂﻬﻮﺭ شَطْرُ اﻻيمان “Temizlik imanın yarısıdır.”(11),   “Şüphesiz ki Allah temiz(nazif)’dir ve temizliği sever.”(12), “İslam temizdir. O halde siz de temizleniniz, zira cennete ancak temiz olan girer.”(13)buyurarak bu gerçeği ifade etmiştir.   Dinimizde temizlik ibadetten önce gelir. Günde beş vakit kılınan namazın şartlarından biri de gerektiğinde yıkanmak ve abdest almaktır. İşte bu sebeple fıkıh kitaplarımızla “sünen” denilen hadis kitaplarımızın ilk bölümü taharet/temizlik konularıyla ilgilidir.   Temizlik, sağlıklı yaşamanın da ilk şartıdır ve her türlü sağlığın garantisidir. Zira sağlık kurallarının başında temizliğe riayet etmek gelir. Temizliğin olmadığı yerde önce bedeni, sonra da rûhî hastalıklar baş gösterir.   Çevre temizliği, insan ve diğer canlıların hayatlarını devam ettirebilmeleri için çok önemlidir. Herkes kendi evinin önünü temizlerse bütün mahalle ve sokaklar temiz olur.Üzerinde yaşayabileceğimiz başka bir dünya olmadığına göre bize düşen görev elimizden geldiği kadar çevremizi, dünyamızı daha temiz,

daha yaşanabilir bir halde tutmaktır.
         Milletimiz temizliğe büyük önem verirdi. Onun için bir atasözümüzde: “Aslan yatağından belli olur.” denilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman zamanında İstanbul’a gelen bir Alman Rahibi 1560 yılında yazdığı bir eserde: “Buradaki temizliğe hayran oldum. Burada herkes günde beş defa yıkanır. Sokaklarda pislik yoktur. Satıcıların elbiseleri üzerinde ufak bir leke bulunmaz. Ayrıca ismine “hamam” dedikleri ve içinde sıcak su bulunan binalar vardır ki, buraya gelenler, bütün vücutlarını yıkarlar. Hâlbuki bizde insanlar pistir, yıkanmasını bilmezler.” demektedir. Avrupa da yıkanmak ancak, asırlar sonra öğrenilmiştir. Müslümanlar camilere, evlere ayakkabı ile girmez. Halılar, döşemeler tozsuz, temiz olur. Onun için mikrop ve hastalık bulunmaz. Fransızların dünyaya övündükleri Versay sarayında bir hamam yoktu.(14)   Yeşil
        Dinimiz ağaç dikmeye ve ormanlarımızın korunmasına büyük önem verir. Yeryüzünü süsleyen çeşit çeşit ağaçlar ve ormanlar yüce Allah’ın insanlara bir nimeti, bir lütfudur. Yüce Rabbimiz göklerde ve yerde olan her şeyi insanların istifade etmesi için yaratmıştır. Ağaçlar ve ormanlar da bunlardan biridir. Ağaçların ve ormanların insanlara çok yönlü faydaları vardır. Meyveli ağaçların her mevsim değişik ve leziz meyvelerinden istifade ederiz. Ormanlarımıza gelince onların faydalarından bazılarını şöyle sıralayabiliriz: a) Ormanlar hava kirliliğini önlerler, iklimi değiştirirler, havayı temizlerler. Ormanlar dünyamızın oksijen deposudur. Bir ağaç saatte iki kilo karbondioksit emerek havayı zehirli gazlardan temizler. Aynı zamanda iki kilodan fazla oksijen vererek hayata hayat katar. b) Bulunduğu bölgeye yağmurun yağmasını sağlar. c) Toprağımızın aşınmasını önler, erozyona mani olur. d) Yağan yağmurları tutarak sel baskınlarını önler, gövdesi ve dallarıyla şiddetli kasırgalara siper olur. e) Yakıt olarak, kapı, pencere gibi ihtiyaçlarımızı karşılamada, sanayide, gemi yapımında v.s. yararlanılır. f) Manzarası ile insanı huzur ve sükûna kavuşturur. Gözümüze güzellik, gönlümüze neşe sunar. Kısaca ağacından, görünüşünden, gölgesinden, temiz havasından istifade ederiz.   Kur’an-ı Kerim’de Ağaç
        Kur’an-ı Kerim’de “şecer”, “şecera” kelimeleri 26 yerde, bahçe anlamındaki “cennet-cennât” 147 yerde, aynı anlamdaki “firdevs” 2 yerde, hurma ve hurmalık anlamındaki “nahi-nahîl” 20 yerde, meyve anlamındaki “fâkihe-fevâkih” 25 yerde, aynı anlamdaki “semer, semera-semerât” 22 yerde, üzüm anlamındaki “ıneb-a’nâb” 11 yerde, “zeytûn” 4 yerde ve nar anlamındaki “rummân” üç yerde geçmektedir.
         Yüce Allah mü’minlerin ahiretteki yurduna Cennet ismini vermiştir. Cennet bol ağaçlık, yeşillik yer demektir. Bahçelerin en güzeli içerisinde suyu bulunan, şırıl şırıl suyu akan bahçelerdir. Onun için çeşitli âyet-i kerimelerde âhiretteki cennet tasvir edilirken “altlarından ırmaklar akan cennetler…” ifadesi kullanılır. Demek ki insan böyle yerde mutlu oluyor, huzura kavuşuyor. Öyle ise dünyamızı da cennet gibi yeşillendirmeliyiz. Yeşile sahip çıkmalıyız, ormanlarımızı korumalıyız.   Peygamber Efendimizin Tavsiyeleri
        Peygamber Efendimiz ağaç dikimine ve

korunmasına çok önem vermişler, bizzat kendi mübarek elleriyle hurma ağaçları dikmişler (15) ve ümmetini buna teşvik ederek şöyle buyurmuşlardır:
إِنْ قَامَتِ
السَّاعَةُ
وَبِيَدِ
أَحَدِكُمْ
فَسِيلَةٌ
فَإِنِ
اسْتَطَاعَ
أَنْ لاَ
يَقُومَ
حَتَّى
يَغْرِسَهَا
فَلْيَفْعَل&#16
18;   “Kıyamet koparken sizden birinizin elinde bir hurma dalı bulunur da, kıyamet kopmadan dikmeye gücü yeterse mutlaka onu diksin, bırakmasın.”(16)
 مَا مِنْ
مُسْلِمٍ
يَغْرِسُ
غَرْسًا ،
أَوْ
يَزْرَعُ
زَرْعًا ،
فَيَأْكُلُ
مِنْهُ
طَيْرٌ أَوْ
إِنْسَانٌ
أَوْ
بَهِيمَةٌ ،
إِلاَّ كَانَ
لَهُ بِهِ
صَدَقَةٌ   “Herhangi bir Müslüman bir ağaç diker veya ekin eker de ondan insan, kuş kurt yerse mutlaka onun için bu bir sadaka olur.”(17). “Ağaç diken hiç bir kimse yoktur ki Allah o kimseye diktiği ağaçtan çıkan meyve ve diğer faydaları kadar sevap vermesin.”(18). “Kim bir ağaç diker de büyüyüp meyve verinceye kadar bakımını yaparsa elde edilen her meyvesi Allah katında onun için sadaka olur.”(19). Sevgili Peygamberimiz ormanların tahrib edilmesinin, gereksiz ağaç kesilmesinin büyük günah olduğuna işaret ederek: “Kim yolcuların ve hayvanların gölgelendiği bir ağacı boşuna ve lüzumsuz olarak keserse, Allah onu başaşağı Cehenneme atar.” buyurmuştur. (20). Ağaçlarımızı, ormanlarımızı lüzumu halinde kesip yararlanabiliriz, tabii yerlerine yenilerini dikmek şartı ile. Peygamber Efendimiz bu konuda da bize örnek olmuş, kesilen ağaçların yerine yenilerinin dikilmesini emretmiştir. Şöyle ki, Medine’nin uzak bir yöresini kesime açmış, fakat ağaç kesmek isteyenlerin, yerine yenisini dikmelerini şart koşmuştur. Belâzûrî “Fütûhu’l-büldân” isimli eserinde şöyle rivayet eder: Resûlullah (s.a.v.) Zî-Kard gazvesinden dönerken Zuraybu’ttavil’e geldiğinde Ensardan Benî

Hârise’ler ona: “- Ey Allah’ın Resûlu! Burası bizim deve ve koyunlarımızın otlağıdır, kadınlarımızın çıkacakları yerlerdir.” dediler. Onlar bu sözleriyle el-Gâbe’nin yerini yani ormanlık olacak yeri kasdediyorlardı. Bunun üzerine Allah Resûlu: “Bir kimse buradan bir ağaç keserse bunun karşılığı olmak üzere bir ağaç diksin.” diye emretti. Bu emir üzerine ağaçlar dikildi. Bunun bir sonucu olarak burası bir orman haline geldi, el-Gâbe/ormanlık adıyla anıldı.” (21). Hz. Ömer de ormanların korunmasına çok önem verirdi. Şöyle ki: Ziyad, Osman b.Maz’un’un azatlısıydı. Maz’un ailesinin Herre’deki toprağı, bu azatlıların idaresinde idi. Ziyad diyor ki: Ömer b.Hattab abasıyla başı örtülü olarak bazen gün ortasında benim yanıma gelir, yanımda oturur, benimle konuşur, ben ona salatalık ve sebze ikram ederdim. Ömer günlerden bir gün bana: “- Yerinden ayrılma, ben seni buraların idaresine memur ettim. Medine etrafındaki ağaçları koparmaya, kesmeye müsaade etme. Her hangi bir kimse ağaçlara dokunursa, o kimsenin ipini, baltasını al.” dedi. Ben: “- Elbisesini de alayım mı?” dediğimde, Ömer: “- Elbisesine dokunma.” dedi. (22). Bütün bu izahlardan anlaşılmaktadır ki çevrenin temiz tutulmasına, yeşilin ve ormanların korunmasına büyük önem vermektedir. Hatta islam alimleri ekin ve ağaçların susuz ve bakımsız bırakılmasının mekruh olduğunu söylemişlerdir. (23). Dr. Durak PUSMAZ Haseki Eğitim Merkezi Müdürü   Dipnotlar: 1- Kamer Sûresi: 54/49. 2- Hicr Sûresi: 15/19-21. 3- Rahmân Sûresi: 55/7-9. 4- Lokman Sûresi: 31/20. 5- Câsiye Sûresi: 45/12-13. 6- İbrâhim Sûresi: 14/32-33. 7- Nahl Sûresi: 16/10-11. 8- Rûm Sûresi: 30/41. 9- Bakara Sûresi: 2/222. 10- Müddessir Sûresi: 74/1-5. 11- Müslim, Tahare, 1 12- Tirmizî, Edeb, 41. 13- Keşfü’l-hafâ, 1, 288. 14- Türkiye Gazetesi, 1/10/986. 15- bk. Ahmed b.Hanbel, Müsned, V., 354, 440. 16- Ahmed b.Hanbel, Müsned, III, 184, 191. 17- Tecrid-i Sarih Tercemesi, VII, 120. 18- Ahmed b.Hanbel, Müsned, V, 415. 19- Ahmed b.Hanbel, Müsned, V, 374. 20- Ebû Dâvud, Edeb, 158-159. 21- Belâzûri, Fütûhu’l-büldân (Çev., Zâkir Kadri Ugan) İst., 1955, s.15. 22- Belâzûrî, a.g.e., s.12-13. 23- Vehbe Zuheylî, İslam Fıkhı Ansiklopedisi, (terc. Ekip), X, 77.

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler